

Učni načrt

GIMNAZIJA

GLASBA

Učni načrt

GIMNAZIJA

GLASBA

Umetniška gimnazija – Plesna smer; Modul B: Sodobni ples

OBVEZNI PREDMET (140 UR)

Učni načrt

GLASBA

UMETNIŠKA GIMNAZIJA-PLESNA SMER; MODUL B: SODOBNI PLES

Obvezni predmet (140 ur)

Predmetna komisija:

Petra Pikalo, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana, predsednica

Miljana Sgerm, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana, članica

Recenzentki:

Dr. **Mojca Kovačič**, Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU

Jana Kovač Valdes, Srednja glasbena in baletna šola Ljubljana

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Žiga Turk**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila in jezikovno pregledala: Lea Lehner

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:78(0.034.2)

PIKALO, Petra

Učni načrt. Gimnazija. Obvezni predmet. Glasba. Umetniška gimnazija - plesna smer. Modul B, Sodobni ples [Elektronski vir] / [predmetna komisija Petra Pikao, Miljana Sgerm]. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2012

Način dostopa (URL):

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm

ISBN 978-961-03-0041-0 (Zavod RS za šolstvo)

1. Gl. stv. nasl. 2. Sgerm, Miljana

261817600

Sprejeto na 147. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 2. 2. 2012.

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	5
2 SPLOŠNI CILJI	5
3 CILJI IN VSEBINE.....	7
4 STANDARDI ZNANJA	12
5 MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	14
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	15
7 MATERIALNI POGOJI.....	18
8 ZNANJA IZVAJALCEV	18

1 OPREDELITEV PREDMETA

Glasbe ne moremo ločiti od splošne zgodovine človeške civilizacije, prav tako ne plesa. Obe umetnosti sta medsebojno zelo prepleteni in sta vedno veljali (tudi danes) za del kulture, del družbe oz. posameznika.

Poznavanje in razumevanje glasbene umetnosti ter njeno povezovanje s plesom dijaku¹ omogoča razvijati vrednote, lastno identiteto in estetsko občutljivost.

Pri predmetu so zaželeni (kros)kurikularne povezave; izkazujejo se lahko interdisciplinarno in transdisciplinarno. Dijaku se na ta način omogoča razvijanje določenih kompetenc tudi na različnih umetniških, naravoslovnih in družbenih področjih.

Predmet glasba dijakom omogoča kritično, problemsko in ustvarjalno mišljenje, jih navaja na aktivno poslušanje, vrednotenje glasbe ter razumevanje vloge glasbe v različnih situacijah in na različnih področjih. S tem razvijajo samostojno opredeljevanje glasbenega okusa, neodvisno od vpliva množičnih medijev.

Danes je glasba s pomočjo tehnologije postala ena najdosegljivših umetnostnih zvrsti. Zato je prav, da se pri poučevanju glasbe uporablja sodobna tehnologija z drugimi didaktičnimi sredstvi. S takšnim pristopom dijak razvija razumevanje uporabe sodobne tehnologije v funkciji glasbenega izražanja in spodbujanja ustvarjalnosti.

2 SPLOŠNI CILJI

Cilji so:

- razvijanje interesa, odgovornosti in sodelovanje v različnih oblikah glasbenega udejstvovanja;
- oblikovanje pozitivnega odnosa do nacionalne in svetovne glasbene kulture;

¹ V tem učnem načrtu izraz *dijak* velja enakovredno za *dijaka* in *dijakinjo*. Enako izraz *učitelj* velja enakovredno za *učitelja* in *učiteljico*.

- razvijanje občutljivosti in strpnosti do različnih glasbenih kultur;
- oblikovanje pozitivnega odnosa do aktivnega poslušanja, izvajanja, ustvarjanja in doživljanja glasbe;
- poznavanje glasbene literature, glasbenih ustvarjalcev in poustvarjalcev v različnih časovnih obdobjih in glasbenih zvrsteh;
- razvijanje kritične presoje in vrednotenja glasbe kot samostojne umetnosti in kot enega od elementov uprizoritvenih umetnosti (plesnih, gledaliških, dramskih, avdiovizualnih, ipd.);
- spodbujanje estetskega in splošnega razvoja skozi dejavnosti glasbenega izvajanja, poslušanja in ustvarjanja;
- vzgajanje za zdravo zvočno okolje;
- spoznavanje glasbenih pojmov in zakonitosti glasbenega jezika;
- razvijanje komuniciranja v glasbenem jeziku;
- izražanje glasbenih doživetij in predstav gibalno-plesno, likovno in besedno;
- povezovanje glasbe z drugimi umetnostmi in predmetnimi področji;
- usmerjanje v kreativno uporabo glasbenega znanja v šolskem, zunajšolskem in poklicnem izobraževanju;
- razvijanje uporabe sodobne tehnologije informacijske družbe.

3 CILJI IN VSEBINE

Učni načrt navaja delitev znanj na splošna znanja (SZ), posebna znanja (PZ).

Splošna znanja (SZ) so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo in so namenjena vsem dijakom, zato jih mora učitelj obvezno obravnavati.

Posebna znanja (PZ) opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava glede na zmožnosti in interese dijakov ter glede na strokovne zahteve gimnazijskega programa. V poglavju Cilji in vsebine so:

- splošna znanja zapisana v pokončnem tisku;
- *posebna znanja pa pisana v poševnem tisku.*

3.1 OPERATIVNI CILJI

3.1.1 POSLUŠANJE

Dijak:

- prepoznava izvajalska sredstva in sestave;
- prepoznava glasbene primere iz plesne literature;
- razlikuje izrazne elemente;
- analizira glasbene oblike in njihove oblikovne dele;
- doživljajsko in analitično posluša glasbene primere (iz slovenske in svetovne glasbene literature);
- kritično obravnava in vrednoti predvajana glasbena dela;
- razširja znanje o glasbenih ustvarjalcih in poustvarjalcih;
- prepoznava različne glasbene stile in kompozicijske tehnike.

3.1.2 IZVAJANJE

Dijak:

- pogloblja pevsko in izvajalsko tehniko;
- pogloblja estetsko oblikovanje;
- poje ljudske in umetne pesmi;
- izvaja instrumentalne skladbe in njihove odlomke z lastnimi glasbili in z orffovim instrumentarijem;
- vrednoti izvajalske dosežke.

3.1.3 USTVARJANJE

Dijak:

- improvizira in zvočno eksperimentira;
- ustvarja zvočne slike z uporabo lastnih instrumentov in glasu;
- oblikuje spremljave in priredbe;
- ustvarja preproste glasbene oblike in jih aplicira v gib;
- kritično razmišlja o svojih in drugih ustvarjalnih dosežkih;
- izraža glasbena doživetja v drugih komunikacijskih oblikah (likovno, besedno, gibalno-plesno);
- s pomočjo sodobne tehnologije raziskuje možnosti izražanja glasbenih in glasbeno plesnih vsebin.

3.1.4 GLASBENI JEZIK

Dijak:

- pogloblja znanje o slovenski in svetovni glasbeni umetnosti;
- prepozna, primerja, ugotavlja temeljne značilnosti glasbe skozi različna kronološka glasbena obdobja, jo vrednoti ter ozavešča pluralizem stilov in zvrsti;
- pogloblja razumevanje elementov glasbenega oblikovanja v interakciji z gibom;
- pri glasbenih aktivnostih uporablja glasbene zapise;

- razume in uporablja glasbeno izrazoslovje;
- se zaveda vpliva medijev in možnosti manipulacije;
- razume in uporablja koncertne liste, programe, napovedi in komentarje;
- pozna in uporablja vire o glasbi;
- svoje vedenje in znanje o glasbi ustvarjalno uporablja pri šolskih in zunajšolskih dejavnostih;
- razvija občutljivost za zvočno okolje, kar prenese v gibalno ustvarjanje;
- spremlja glasbene in glasbeno plesne dogodke, jih vrednoti in se nanje kritično odziva;
- raziskuje, razčlenjuje, interpretira in vrednoti glasbeno plesna dela.

3.2 VSEBINE

Predlagani tematski sklopi	Vsebinska opredelitev tematskih sklopov
Nauk o zvoku	• Zvočni pojavi; • zaznavanje zvoka; • ustvarjanje zvokov; • zdravo zvočno okolje; • akustika v prostoru.
Glasbeni zapis	• Razvoj in oblike glasbenega zapisa; • notni zapis in gib (Émile Jaques-Dalcrozove metode poučevanja glasbe); • časovni elementi: ritem in ritmične posebnosti (punktirana osminka s šestnajstinko ali t. i. galop, osminka sinkopa ali t. i. tango, četrtska, polovinska, enojna, dvojna in trojna sinkopa), metrum, tempo, agogika (Émile Jaques-Dalcrozove metode poučevanja glasbe); • prostorski elementi: toni, tonski sistemi in sozvočja, dinamika (Émile Jaques-Dalcrozove metode poučevanja glasbe); • artikulacijske oznake; • <i>ritmični vzorci in ples: valček, polka, galop ...</i>
Vokalna in instrumentalna izvajalska sredstva	• Pevski glasovi; • vokalne zasedbe; • osnove vokalne tehnike; • razvrstitev in razporeditev glasbil; • instrumentalne zasedbe.
Glasbene oblike	• Oblikovni elementi v glasbi (motiv, stavek, perioda); • razlikovanje izraznih elementov;

	• vokalne oblike, instrumentalne oblike, vokalno-instrumentalne oblike (enodelne-, dvodelne- in tridelne pesemske oblike, suite, menuet, koračnica, fuga, rondo, variacije, koncert, sonata ...); • <i>glasbene oblike in njihova plesna uprizoritev;</i> • <i>prvi družabni plesi (allemanda, couranta, sarabanda, gigue, menuet ...).</i>
Glasbena ustvarjalnost in poustvarjalnost v času in prostoru	• Glasba v obredjih starih kultur; • vokalna glasba srednjega veka in renesanse; • <i>renesančni plesi;</i> • instrumentalna in vokalno-instrumentalna glasba v baroku in klasicizmu; • <i>balet in opera na dvoru Ludvika IV;</i> • glasbena romantika in povezava s plesom; • absolutna in programska glasba; • <i>baletna dela P. I. Čajkovskega (Labodje jezero);</i> • glasbena dela v 20. in 21. stoletju; • baletna dela Igorja Stravinskega (Posvetitev pomladi, <i>Ognjeni ptič, Petruška, Svatba</i>); • baletna dela Erica Satiea (Parada); • baletna dela Clauda Debussyja (Favno popoldne); • <i>baletna dela Modesta Petroviča Musorgskega (Polovski plesi), Carla Maria von Webra (Duh rože), Arona Coplanda (Apalaška pomlad);</i> • <i>povezave med plesalci, koreografi, kostumografi, in scenografi delujoči v Ruskem baletnem ansamblu S. Djagiljeva;</i> • <i>J. Cageov in M. Cunninghamov vpliv na elektronsko glasbo, razvoj plesnega filma in razvoj računalniških programov.</i>

Slovenska ljudska glasba	• Ljudska vokalna glasba; • ljudska instrumentalna glasba in njena povezava s plesom; • <i>Črnomaljsko kolo v Leban-Knustovi mednarodni plesni pisavi</i>; • preplet slovenske ljudske glasbe z drugimi glasbenimi zvrstmi.
Glasba in druge umetnosti	• <i>Glasba in druge komunikacijske oblike (muzikal, dramsko-gledališka umetnost, filmska glasba).</i>
Glasbeni pluralizem	• <i>Popularna in zabavna glasba</i>; • jazz (nastanek in razvoj jazza, minstrelske predstave); • <i>glasbene oblike in njihova plesna uprizoritev (cakewalk, swing ...)</i>; • računalniška glasba.

4 STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- pozna izbor nacionalnih in svetovnih glasbenih del različnih oblik, obdobij in sestavov;
- vokalno izvaja pesmi in odlomke iz slovenske in tuje glasbene literature;
- zna umetniško poustvariti preprostejše glasbene spremljave in skladbe;
- je sposoben gibalno ponazoriti glasbena dela;
- je sposoben izbrati ustrezen glasbeni material za plesno oziroma gibalno izražanje;
- je sposoben ustvariti preprost zvočni material za plesno oz. gibalno izražanje;
- pri vokalnem in instrumentalnem izvajanju smiselno vključi interpretacijske elemente in jih zna upoštevati;
- vzpostavi kritičen odnos do glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti;
- pri glasbenih aktivnosti in dejavnosti uporabi glasbeni zapis;
- razlikuje glasbene zvrsti in jih zna kronološko umestiti;

- razlikuje pevske glasove, instrumente, vokalne, instrumentalne in vokalno-instrumentalne zasedbe;
- pozna temeljne informacije o vidnejših slovenskih in tujih glasbenih ustvarjalcih, poustvarjalcih in soustvarjalcih, ki so tesno povezani s plesom, v različnih obdobjih, družbah in poklicih;
- pozna in razlikuje glasbene oblike;
- pozna razvoj glasbene umetnosti v prostoru in času;
- zna uporabljati glasbene vire, interaktivne medije in sodobno tehnologijo;
- pozna in uporablja glasbeni jezik.

4 MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih in ne odražajo časovne razporeditve snovi po letnikih, zato so minimalni standardi skladno z zmožnostmi uresničevanja medpredmetnih povezav zapisani kot končni, za vsa štiri leta izobraževanja.

Dijak po izpeljanem programu:

- razume glasbo kot umetnost časa in zvočnega prostora;
- razume zvočni material/glasbo kot enakovreden element interakcije z gibom/s plesom;
- pozna osnove glasbenega zapisa (glasbeno abecedo, notne vrednosti, taktovske načine, intervale, lestvice);
- pozna ritmične posebnosti (triola, punktiran ritem, sinkope);
- prepozna ritmične vzorce nekaterih plesnih oblik;
- pozna temeljne informacije o glasbeno-izraznih elementih in sredstvih;
- pozna in slušno razlikuje pevske glasove, instrumente, vokalne, instrumentalne in vokalno-instrumentalne zasedbe;
- pozna glasbene vrednote, pomembne za slovensko in svetovno glasbeno kulturo;
- pozna repertoar temeljnih glasbenih del skozi različna kronološka glasbena obdobja, vse do današnjih dni, ki predstavljajo izhodišče za aktivno poslušanje koncertnih sporedov in zvočnih posnetkov;
- razume življenje ljudske glasbe v primerjavi z ostalimi glasbenimi zvrstmi;
- pozna izbor del iz slovenske in svetovne glasbe;
- razlikuje glasbene sloge, zvrsti, žanre, oblike in vsebine;
- pozna najpomembnejše ustvarjalce in poustvarjalce pri razvoju ruskega baleta od romantike;
- pozna in slušno prepozna glasbene primere iz plesne (baletne) literature;

- informativno pozna slovenske in tuje glasbene ustvarjalce in poustvarjalce;
- v skladu s svojimi zmožnostmi in interesi poustvarja pesmi ali instrumentalne vsebine iz slovenske in tuje glasbene literature.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Namen medpredmetnega ali interdisciplinarnega povezovanja je, da učitelj poskuša določeni problem ali vsebino podati in obravnavati čimbolj celostno – ga osvetliti iz različnih vidikov, kajti celostna obravnava vsebin daje trajnejše in bolj kakovostno znanje. Pri tem je pomembno, da učitelj dobro pozna učne cilje posameznih tem pri različnih predmetih, hkrati pa se mora zavedati, da se medpredmetne povezave v pouk vključijo takrat, ko je to smiselno.

Pouk glasbe z dejavnostmi in vsebinami prispeva k splošnemu glasbenemu razvoju dijaka in razvija zmožnosti vseživljenjskega učenja. Pouk glasbe bo uspešen, če bo celosten, dejaven in ustvarjalen. Tak pristop spodbuja in omogoča doseganje splošnih in procesno-operativnih glasbenih ciljev na čustveno-socialnem, gibalnem in spoznavnem razvojnem področju.

Učitelj avtonomno oblikuje pouk glasbe, s skrbno vodenimi in izpeljanimi učnimi urami. Zaporedje in težavnostno stopnjo vsebin učitelj prilagaja glede na zmožnost, potrebe in pričakovanja dijakov.

Predlagani tematski sklopi učitelju omogočajo različno zaporedje, uporabo učne snovi in različne vsebinske pristope.

Glasbeni učitelj je svoboden pri izbiri glasbenega repertoarja, namenjenega poslušanju, izvajanju in poustvarjanju.

Poslušanje je usmerjeno v analitično zaznavo in usvajanje glasbenoteoretičnih in oblikovnih znanj. Ob tem dijake spodbujamo k izražanju glasbenih doživetij in predstav.

Pri izvajanju primerov iz glasbene literature prihaja v ospredje kakovost izvajanja in poustvarjalnost učencev. Pri tem se upošteva stopnja glasbenega razvoja dijaka.

Izvajanje glasbe zajema petje in igranje na glasbila.

Ustvarjalnost dijakom omogoča uporabo vseh glasbenih znanj in spretnosti ter pomeni zanje spodbudo k iskanju lastnih izraznih poti pri oblikovanju glasbenih vsebin. Ob tem učence spodbujamo k izražanju glasbenih doživetij in predstav skozi različne umetnostne panoge.

Standardi so zapisani splošno, zato pri ocenjevanju ne odražajo taksonomske ravni.

Ocenjevanje je kompleksno in sprotno. Učitelj s sprotnim spremljanjem dijakovih dosežkov zbira informacije o njegovem razumevanju, uporabi, analizi in sintezi glasbenih vsebin.

Ob koncu ocenjevalnega obdobja se preverjanje dijakovih dosežkov ovrednoti.

Za kakovostno preverjanje in ocenjevanje znanja mora učitelj upoštevati strokovna in didaktična znanja, različne načine, individualne posebnosti dijakov, doslednost, objektivnost, načrtnost in javnost ocenjevanja.

Oblike preverjanja, ki so primerne pri predmetu glasba so: ustno in pisno preverjanje in ocenjevanja znanja, testi poslušanja, seminarska naloga, nastop, portfolija.

Oblike ocenjevanja znanja dijakov morajo biti v skladu s pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja.

4.1 MEDPREDMETNE POVEZAVE

CILJI IN DEJAVNOSTI MEDPREDMETNIH POVEZAV

Medpredmetno ali interdisciplinarno povezovanje je eden temeljnih elementov v novem učnem načrtu in se lahko, tekom učnega procesa udejanji. Medpredmetne ali interdisciplinarne povezave nam omogočajo večjo stopnjo povezanosti med družboslovnimi in naravoslovnimi predmeti. Izvirajo iz temeljne glasbene dejavnosti posameznega predmeta in izbranih vsebin.

Tovrstni pristopi v učnem procesu dijakom omogočajo globlje razumevanje učne snovi in višje učne dosežke, razvijanje kritičnega mišljenja in problemske obravnave, spodbujajo k multiperspektivnemu pristopu reševanja problemov, večji uporabnosti in kompetenc znanja.

Medpredmetne ali interdisciplinarne povezave se lahko izvedejo v različne namene in na različne načine: kot nadgradnja obstoječega znanja, oblikovanje projektnega tedna in

podobno.

PRIPOROČILA ZA MEDPREDMETNO POVEZOVANJE

Predmet se smiselno povezuje s **strokovnimi predmeti** gimnazije za sodobni ples: z zgodovino plesa in odrske umetnosti, z baletom, z ustvarjalno delavnico in s sodobnimi plesnimi tehnikami. Predmet ponuja tudi druge medpredmetne povezave. Spodaj je navedenih le nekaj možnih povezav.

Ples in balet, sodobne plesne tehnike, ustvarjalne delavnice, zgodovina plesa in odrske umetnosti: razumevanje zakonitosti glasbene teorije s pomočjo elementov plesa in obratno.

Slovenščina in tuji jeziki: besedila kot predloga in kot osnova pri vokalni glasbi, programski glasbi, libretu; vloga besedila v glasbenih oblikah; interpretacija in vrednotenje umetnostnih besedil.

Zgodovina: kronološki pregled glasbenih in zgodovinskih dogodkov, družbenih ureditev, idej in stvaritev.

Likovna umetnost, umetnostna zgodovina: arhitektura z glasbo povezanih ustanov; elementi grafike v sodobnem glasbenem zapisu; upodobitve glasbenih motivov, glasbenih ustvarjalcev in poustvarjalcev in glasbenih oblik.

Geografija: v povezavi s svetovnim in regijskim opredeljevanjem glasbe.

Informatika: pridobivanje glasbenih informacij na svetovnem spletu; predvajanje glasbe, snemanje glasbe in uporaba notacijskih programov.

Psihologija: občutenje in zaznavanje; osebnost; socializacija in skupine; medosebni odnosi in komunikacija.

Sociologija: socializacija; vrednote.

Filozofija: mišljenje; osebnost.

Fizika: zvok v širšem smislu (nastajanje, opredeljevanje in merjenje).

Matematika: razmerja, klasifikacija, interpretacija podatkov.

Biologija: okolje; čutila in pevski organ.

7 MATERIALNI POGOJI

Pouk mora potekati v primerno velikem, zračnem in zvočno izoliranem prostoru.

Učilnica mora biti opremljena s/z:

- AV sredstvi;
- računalnikom in ustrezno programsko opremo;
- LDC projektorjem;
- klaviaturami;
- Orffovimi in drugimi instrumenti;
- glasbeno literaturo;
- možnostjo za predstavitve-projekcije in možnostjo zatemnitve prostora.

8 ZNANJA IZVAJALCEV

Predmet	Izvajalec	Znanje
Glasba	Učitelj	Visokošolska izobrazba iz glasbene pedagogike, muzikologije ali kompozicije in glasbene teorije.